

PAKKALAN KIERROSTA OVAT
TUKENEET:

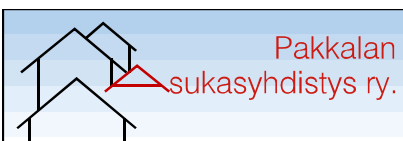
THE FOLLOWING SPONSORS HAVE
MADE PAKKALA TOUR POSSIBLE:

HELSINGE ~ VANTAA 650

Tunne historia - elä nykyaikaa

PAKKALAN ASUKASYHDISTYS ESITTÄÄ LÄMPIMÄT KIITOKSET JUKKA HAKOLLE
HELSINGIN PITÄJÄN KOTISEUTUYHDISTYKSESTÄ HÄNEN ANTAMASTAAN AVUSTA
TEKSTIN OIKEELLISUUDEN TARKASTAMISSESSA.

Pakkalan
asukasyhdistys ry.

PAKKALAN KIERROKSEN
JULKAISUYRHYHMÄ:

REIMA TJÄDER
JONI BLOMERUS

KÄÄNNÖS:

RIINA MURTOLAHTI

TEAM BEHIND THE
PAKKALA TOUR PROJECT:

PÄIVI TJÄDER
PASI KAJASTE

TRANSLATION:

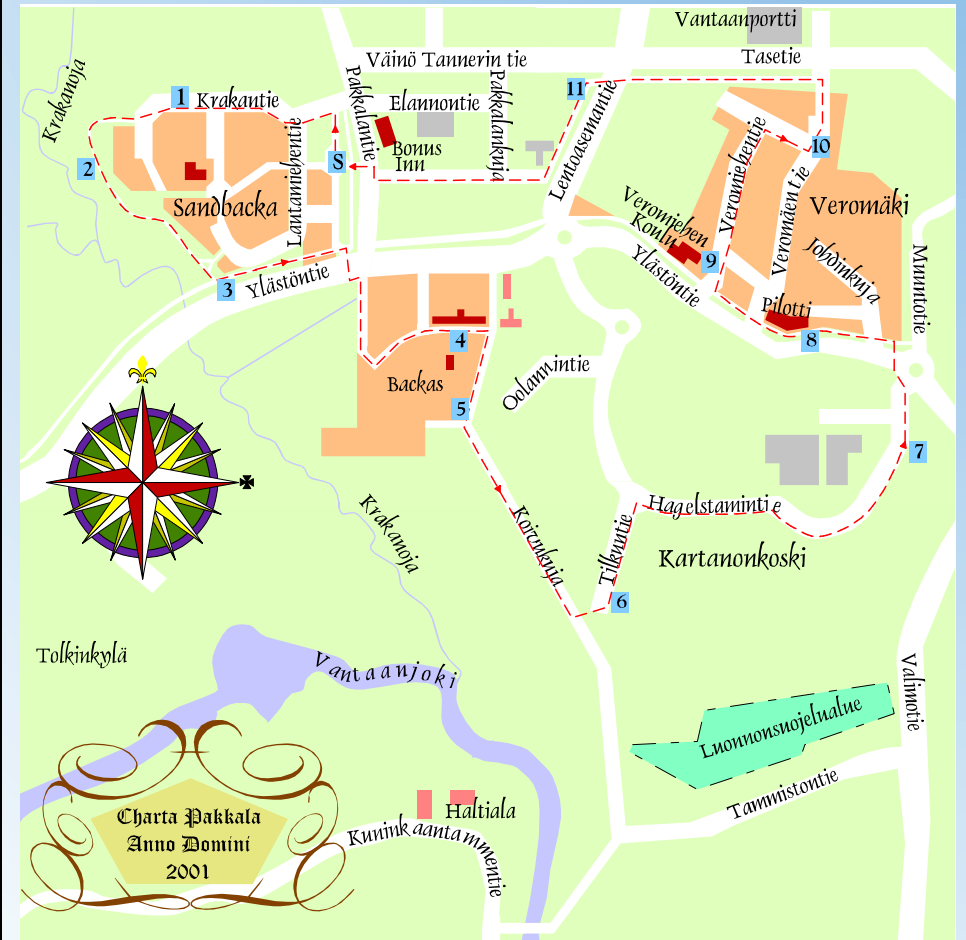
FURTHER INFORMATION ON
THE PAKKALA TOUR:

TIEDUSTELUT PAKKALAN
KIERROKSESTA:

040 - 516 6099

PAKKALAN KIERROS PAKKALA TOUR

TUTUSTU PAKKALAAN KÄVELLEN TAI PYÖRÄILLEN KULTTUURIN JA HISTORIAN MERKEISSÄ!
KARTAN PERUSTEELLA LÖYDÄT MAASTOON MERKITYT RASTIT JA ESITTEESTÄ SIIHEN LIITTYVÄN
TEKSTIN. VARAA KÄVELYRETKEEN AIKAA NOIN TUNTI.
TAKE A WALK OR A BICYCLE TOUR IN PAKKALA REGION AND LEARN ABOUT ITS HISTORY AND
CULTURE! THE MAP GUIDES YOU TO MARKED SPOTS OF THE TOUR AND THE BROCHURE GIVES YOU
INFORMATION ABOUT EACH SITE. THE WALKING TOUR LASTS FOR ABOUT ONE HOUR.

S. Johdanto

Kivikauden lopulla noin 4000 vuotta sitten Pakkalan alue alkoi paljastua maankohoamisen seurauksena vedestä. Aiemmin esiin tulleilla alueilla oli tuolloin jo satunnaista asutusta. Kuitenkin vasta 1200-luvulla jKr alettiin Vantaanjoen ympärivällä seudulla viljellä maata – siihen asti alueella vain metsästettiin ja kalastettiin. Nykyisen Vantaan historian katsotaan alkaneen vuonna 1351, jolloin seudun alkuperäinen nimi Helsinge ensimmäisen kerran mainittiin kirjallisissa lähteissä. Tuolloin Ruotsin kuningas Maunu Eerikinpoika

lahjoitti kirjallisesti virolaiselle Paadisen luostarille lohenkalastusoikeuden Helsinginjokeen, siis nykyiseen Vantaanjokeen. Nimeä Helsinge eli Helsingin pitäjä ryhdyttiin alunperin käyttämään johtuen pohjoisruotsalaisista helsinglantilaisista, jotka olivat asettuneet asumaan joen suulle. Helsingfors nimellä alettiin kutsua Vanhankaupungin lahdelta 200 vuotta myöhemmin perustettua ja vähäväkisenä kituvaa pääkaupunginalkua, nykyistä Helsingiä. 1865 Helsingin pitäjän nimitys muuttui Helsingin maalaiskunnaksi ja edelleen Vantaaksi 1972. Vantaa sai kaupunkioikeudet 1974. Vantaa on suomalaista perua ja vakiintunut hämäläisten käyttämänä. Se lienee nimenä yhtä vanha kuin Helsingekin.

Introduction

At the end of Stone Age, approximately 4000 years ago, Pakkala region began emerging from water as a result of uplift. In older regions there was some sporadic settlement already. Cultivation did not start until the 13th century; before that, hunting and fishing were the only means of survival. The history of what is today called Vantaa began in 1351, when the original name of the region, Helsinge, was mentioned the first time in written documents. This happened when the king of Sweden, Magnus Eriksson, donated in writing salmon fishing rights in River Helsingejoki (now River Vantaanjoki) to an estonian monastery Paadis. The name Helsinge, which means parish of Helsinki, originally referred to people from the north of Sweden around Helsinge region who had settled at the mouth of the river. Helsingfors became the name of a little town founded 200 years later, which was to become the capital of Finland, Helsinki. The Helsinge parish became the rural commune of Helsinki in 1865 and finally Vantaa in 1972. Vantaa received town status in 1974. The name Vantaa is supposedly as old as Helsinge and it is of Finnish origin.

1. Sandbackan alue

Ensimmäiset merkinnät Backaksen alueesta eli nykyisestä Pakkalasta löytyvät 1200-luvulta. Maahan muuttaneet ruotsalaiset kristityt olivat rakentaneet Keravanjoen koskisuvantoon kirkon, ja Backaksen alueella pidettiin käräjiä ja kannettiin veroja. Vuosien saatossa isot kantatilat pirstotutuivat useille perillisille. Metsä ja pellot olivat kuitenkin yhteisiä, ja uusi talo rakennettiin kantatalon kupeeseen. Sandbackan kartano oli yksi tällaisista kantatiloista. Lill-Sandbackan puurakennukset asuinalueen itäpuolella ovat nykyisin jäljellä oleva osa entistä kantatila. 1990-luvulla Vantaan kaupungin päätettyä kehittää keskistä Vantaata Sandbackan asuinalue oli ensimmäinen kehityskohde. Sähkölinjan eteläpuolelle levittyvän alueen asemakaava hyväksyttiin 1992. Asuinhuoneistoja alueelle on suunniteltu tulevan 1000. Sandbackan talojen julkisivut ovat lämmisävyisiä ja pääosin tiiltä ja joissakin taloissa on näkyvään paikkaan sijoitettu yksilöllinen tunnusmerkki.

Sandbacka region

The first records of Backas region, today's Pakkala, are from the 13th century. Christian Swedish settlers had built a church at River Keravajoki and tings (old Scandinavian court sessions) were held and taxes collected in Backas. As the years went by, big farms were divided up to offspring of the farmers. Forest and fields were still shared property and new houses were constructed near the old main buildings. Sandbacka manor was one of these old farms. Wooden buildings of Lill-Sandbacka in the eastern part of the region are the only surviving houses of the original Sandbacka. In 1990s, when the city of Vantaa decided to develop central Vantaa, Sandbacka region was the first on the list. The plan of the region south of the power line was approved in 1992. 1000 residences are to be constructed in the region. The facades of the buildings have warm colors, are mainly of brick and some of them have their own signs that give them unique flavor.

whipping pole, in the stocks, running a gauntlet or paying fines. After the cooperative retail society Elanto bought the Backas manor, the Finnish speaking population grew and at the time of Finland's independence, a decision was made to establish the Finnish school system. In 1920, Elanto founded a school for small children in the Backas workers hall. Veromies school was completed in 1926. Elanto donated the materials for the school, which is the first handsome brick school of Helsinge parish village.

10. Veromäki

Veromiehenkylä lienee saanut nimensä siitä, että alueella on asunut keskiajalla veronkantajia. Myös joitakin nimismiehiä asui Veromiehenkylässä. Nimismiehen tointa pidettiin yllä siten, että kyläläiset maksoivat nimismiehenveroa. Sen voidaan katsoa olevan eräänlainen kunnallisveron edeltäjä. Veromiehenkylässä puhkesi 1770-luvulla Uudenmaan kansanherätys, jota johti räätäli Fredrik Axberg. Hän joutui tuomiorovasti Krogiuksen kuulusteluun, mutta tuomiorovasti totesi räätäli Axbergin omaavan erinomaiset tiedot kristillisyyden perusasioista ja Axbergin maine levisi sisä-Suomeen saakka. Veromiehenkylän henkilöluetteloissa oli 1800-luvulla 5 % suomenkielisiä, mutta osat ovat nykyisin vaihtuneet, sillä nyt Vantaalla asuu 5% ruotsia äidinkielenään puhuvia.

Veromäki region

Suburb Veromiehenkylä (tax collector's village) is thought to be named after the tax collectors who lived there in the Middle Ages. Some rural police chiefs lived there also. The post of rural police chief was maintained by taxes paid by the villagers. Those taxes were like communal taxes of today. In 1770s, a revivalist movement led by tailor Fredrik Axberg was born in Veromiehenkylä. He was interrogated by dean Krogius, who found out that Fredrik Axberg had excellent knowledge on Christianity and so Axberg's fame spread as far as Central Finland. According to the lists of persons of Veromiehenkylä, 5% of the Vantaa population were Finnish speaking in the 19th century. Today it's the other way around, now 5% of the Vantaa population are Swedish speaking.

11. Airport City

Vantaa - the Airport City - on profiloitunut logistiseksi keskuksiksi. Yritystoiminnan kasvu Vantaalla oli 1990-luvulla nopeimpia Suomessa. Tällä hetkellä Pakkalan alueella on useita hotelleja, lentorahtitoimintaan erikoistuneita yrityksiä, toimistoja ja kauppia. Vantaanportin liikekeskus on pohjoismaiden suurimpia. Välittömästi liikekeskuksen takana kulkee nykyinen "kuninkaantie" Kehä III, joka on osa Skandinavian ja Venäjän yhdistävää E18 - tietä. Kehä III:Ita pohjoiseen Helsinki-Vantaan lentokentälle on matkaa 2 km. Helsinki-Vantaa on Suomen ainoa merkittävä kansainvälinen lentokenttä. Lentokentän välittömään läheisyyteen on kaavoitettu tulevaisuuden yrityskeskus Aviapolis.

Airport City

Vantaa - the Airport City - has become a logistical center. The growth of business in Vantaa was among the fastest in Finland in the 1990s. At the moment, there are a number of hotels, air cargo businesses, offices and retail shops in the Pakkala region. Shopping mall Vantaanportti is one of the biggest shopping centers in Scandinavia. Right by the mall runs the "modern King's Road," road Ring III, which is a part of highway E18 that unites Scandinavia and Russia. Helsinki-Vantaa airport is 2 kilometers away from Ring III. Helsinki-Vantaa is the only greater international airport in Finland. Plans have been made to construct a future business center Aviapolis near the airport.

example the chapel of the Cronstedt family. C. O. Cronstedt, vice-admiral of the Swedish army, surrendered Suomenlinna to the Russians without a fight in the spring of 1808.

8. Ylästöntie

Kuninkaantien postireitti liitti aikoinaan Ruotsin suurvallan läntiset ja itäiset alueet toisiinsa. Reitti kulki Bergenistä Atlantin rannikolta Osloon ja Tukholman kautta Maarianhaminaan, edelleen Etelä-Suomen halki aina Pietariin asti. Kuninkaantien ympäristö oli näillä kohdilla korpista metsää, eivätkä sudet, ilvekset ja karhut olleet lainkaan harvinaista nähtävää. Pysyvä susikanta lienee säilynyt alueella 1880-luvulle saakka. Villieläinten lisäksi jännitystä tiellä kulkijoille loi noin kilometrin päässä sijaitseva, pitäjäläisten mielissä pelottava ja monien tarujen sävyttämä pitäjän kirkon hautausmaa. Todellisista uhkista sotien lisäksi myös luonnononnettomuudet ja kulkutaudit vaikuttivat keskiajalla ja vielä sen jälkeen huomattavasti väestön kuolleisuuteen. Hengissä säilyminen yhteiskunnan tuen ollessa olematonta oli onnen kauppaa. Historiallisen ajan pahin onnettomuus Suomessa sattui 1695-1697, jolloin kylmyyden ja sateiden vuoksi useampana vuotena sadosta ei saatu juuri mitään syötäväksi, saati sitten siemeneksi. Vantaan väestöstäkin kuoli kolmasosa suoranaisesti nälkään tai heikentyneen terveystilanteen vuoksi riehuneisiin kulkutauteihin. Kaiken kaikkiaan 1550-1700 koko Eurooppaa koetteli ns. pienoisjäätökausi, jolloin lämpötila oli n. 2 astetta normaaliarvoja alhaisempi.

Ylästöntie road

The old mail route King's Road used to connect the western and eastern regions of the Swedish kingdom. The route began in Bergen, Norway, on the Atlantic coast and ran through Oslo and Stockholm via Mariehamn and on through the archipelago all the way through Turku and southern Finland to Viipuri and St. Petersburg, Russia. The King's Road ran in deep forest in Vantaa area; wolves, lynxes and bears were not rare. A stable wolf population is thought to have lived in the area until 1880s. In addition to wild animals, the nearby cemetery with its frightening folk legends terrified travelers. Real threats besides wars were natural disasters and epidemic diseases that affected greatly the mortality of population in the Middle Ages and after. Surviving was lucky at a time when there was almost no support from society. The worst catastrophe in the history of Finland happened during years 1695-1697, when there were almost no crops to eat nor for seed because of cold and rain. One third of the population of Vantaa died of hunger or diseases. There was a so-called "Little Ice Age" in all Europe in 1550-1700; temperatures were approximately two degrees lower than normal.

9. Veromiehen koulu

Perimätiedon mukaan koulun paikalla sijaitsi hirsipuu ja pienempiä rangaistuksia varten kirkolla oli raippapylväs. Kuolemantuomion sai pääsääntöisesti vain taposta, mutta myös pienempien rikosten esim. varastamisen uusiminen saattoi johtaa päivien päättymiseen hirressä tai roviolla. Pienempien rikosten sovittaminen tapahtui em. Raipparangaistuksella, jalkapuussa, kujanjuoksulla tai sakoilla. Backaksen kartanon siirryttyä Elannelle suomenkielisten määrä lisääntyi alueella ja Suomen itsenäistymisen aikaan päätettiin aloittaa jo suomenkielinen koulutoimi, sillä 1920 Elanto perusti Backaksen työväentaloon pienten lasten koulun. Nykyinen Veromiehen koulu valmistui 1926. Elanto lahjoitti kouluun tontin ja rakennusaineet. Koulu on Helsingin pitäjän ensimmäinen näytävä tiilikoulu.

Veromies school

According to old tales there used to be a gallows pole where the school lies today. For milder punishments, there was a whipping pole near the church. Death sentence was usually given only for manslaughter, but also smaller crimes like repeated theft could get a man a death sentence by hanging or burning. Lesser crimes could be settled using the

2. Krakanojan varsi

Kävelytien varressa, sen länsipuolella, kulkeva Krakanoja saa alkunsa suoalueelta, jolle on rakennettu Helsinki-Vantaan lentokenttä. Krakanoja laskee Vantaanjokeen ja se on suojelualuetta Ylästöntiestä Vantaanjoelle asti. Krakanojan varrella pesii runsaasti eri lintulajeja. Keväisin useat satakielet laulavat ojanvarren lepikossa. Myös leivostet, pääskyyt ja tiklit ovat alueella varsin yleisiä lintuja. Myöhemmin kesällä voi kuulla ruisrääkän ääntelevän. Myös tuulihaukat, viirupöllöt ja jopa huuhkajat saalistavat alueen hiiriä ja muita pikkunisäkkäitä. Kettu usein vieraillee istutuksilla, ja jäniksiä sekä hirviä on alueella runsaasti.

By Krakanoja stream

On the west side of the walkway runs Krakanoja stream that originates in the wetlands of Helsinki-Vantaa airport. It runs into River Vantaanjoki and belongs to the protected area from Ylästöntie road to River Vantaanjoki. Various species of birds nest in the region. Springtime, nightingales sing in bushes near the Krakanoja stream. Also skylarks, swallows and goldfinches are fairly common. Later in the summer one may hear corncrake's sing. Kestrels, Ural owls, and eagle owls even, prey on mice and other small mammals of the area. Foxes often visit planted areas; also hares and elks are common.

3. Ylästöntien varsi

Ylästöntie on vanha Turku -Viipuri maantie, Kuninkaantie, joka vielä tänäkin päivänä myötäilee vanhoja linjauksia. Krakanojan sillan kohdalla on ollut 1600-luvulla kylien välinen rajapyykki lounaassa Ylästöntien varressa sijaitsevaan Tolkinkylään päin. Tolkinkylässä pidettiin keskiajalla laamanninkäräjiä. 1417 siellä käsiteltiin Paadisen luostarin ja Koskelan (Forsby) asukkaiden välistä kalastusriitaa. Kuuluu laamanni Klaus Fleming tuomitsi asian Koskelan asukkaiden hyväksi ja Paadisen munkit joutuivat rajoittamaan kalastustaan Vantaanjoessa. Vuonna 1428 Turun piispa Maunu II Tavast osti lopullisesti Paadisen luostarilta Vantaanjoen kalastusoikeudet. Tolkinkylän nimi juontaa siellä asuneesta kaksikielisestä väestöstä. Heitä tarvittiin tulkkeina mm. kaupankäynnissä ja veronkannossa.

By Ylästöntie road

Ylästöntie road runs where the old road between Turku and Viipuri - the King's Road - used to run. At Krakanoja bridge, there used to be a boundary mark between villages toward Tolkinkylä village in the southwest in the 17th century. Lagman tings were held in Tolkinkylä in the Middle Ages. In 1417, there was a dispute between Paadis monastery and Koskela village on fishing rights. A famous lagman named Klaus Fleming decided in favor of Koskela (Forsby) village and the monks of Paadis had to limit fishing in the River Vantaanjoki. In 1428, bishop Magnus II Tavast bought the fishing rights altogether from the Paadis monastery. The name Tolkinkylä (Swedish word "tolka" means to interpret) originates from its bilingual population, who were needed as interpreters in trading and tax collecting.

4. Backas

Backaksen mäellä sijaitseva kartano on entinen ratsutila, jonka omistajat ovat tiedossa vuodesta 1540 lähtien. Nykyisen päärakennuksen runko on rakennettu vuonna 1818. 1800-luvun yläluokat, joihin kuului kauppiaita, teollisuudenharjoittajia ja laivanvarustajia ostivat Helsingin pitäjämäistä kartanoita. Backaksen kartanoon liittyy vuosien varrelta tunnettuja sukuja ja nimiä. Kartanoiden kautta pitäjään levisi uudet tavat, muoti, uudet kasvit ja ruokalajit. Ruotsia, suomea, venäjää, saksaa ja ranskaa puhuttiin yleisesti. Helsingin teollistuminen ja väestön maaltamuutto merkitsi kuitenkin 1800-luvun loppupuolella käännekohtaa ja 1880-luvulla kaupungistuminen uhkasi kartanoiden olemassaoloa. 1916 osuus-

liike Elanto osti Backaksen kartanon. Suomenkielinen väestö muutti ruotsinkieliselle aatelismaalle. Kaupasta nousi julkinen kohu, koska pitäjäläisten oli vaikea hyväksyä suomen kieltä ja työväkeä. Myös Elannon aikana kartano kukoisti ja toimintaa laajennettiin perinteisistä viljalajeista keittiökasvi- ja kukkaviljelmiin. Lisäksi kartanossa oli karjan kasvatusta. Väinö Tanner, joka ehti toimia viidessä eri ministerin virassa sekä lisäksi pääministerinä 1926-1927, oli Elannon toimitusjohtajana 1915-1946 sekä sen jälkeen lähes kaksi vuosikymmentä hallintoneuvoston puheenjohtajana. Tannerille Backaksen kartano oli hyvin tärkeä ja hän vierailikin usein tilalla.

Backas

The manor on Backas hill is a former horse farm, whose owners are known from the year 1540 on. The frame of the present-day main building was built in 1818. The upper classes of the 19th century - merchants, industrialists and ship owners - acquired manors in Helsingeparish. Famous families and persons are associated with the Backas manor. Manors were places from where new customs, fashion, new plants and foods spread to the rest of the parish. Swedish, Finnish, Russian, German and French were widely spoken. The industrialization of Helsinki at the end of the 19th century marked a big change, and in 1880s urbanization threatened manors' existence. In 1916, cooperative retail society Elanto purchased the Backas manor. Finnish speaking population moved into Swedish speaking land of the nobility. The purchase became a scandal because the people of the parish did not want to accept the Finnish language and working class. During Elanto's rule the manor flourished and new plants were introduced into cultivation. Also cattle were raised. Väinö Tanner, who served as five different ministers and as prime minister from 1926 to 1927, was Elanto's director from 1915 to 1946, and after that acted as chairman of the board for two decades. Backas was a special place for Tanner and he often visited the manor.

5. Koivukuja

Vantaanjoen laakso on tunnettu monista harvinaisista kasveistaan. Kartanoiden viljelystä lienee levinnyt ainakin osa nyt luonnonvaraisina esiintyvistä kasveista. Kartanoissa viljeltyt kasvit levisivät myös maataloille ja torppiin, ja pian jokaisella pihalla kukoisti hedelmäpuutarhat, yrttimaat ja marjapensasviljelmät. Suomenlinnan rakennustyö moninkertaisti 1550 perustetun Helsingin kaupungin väkiluvun. Koska Helsingillä ei ollut resursseja huolehtia rakennustyömaan ruoka- ja juomahuollosta, Helsingin pitäjän tuottamat hyödykkeet olivat kysytyjä. Ruoka, olut, paloviina, halot ja rehu vietiin Suomenlinnaan ja pitäjäläiset määräsivät tuotteilleen menekin mukaisen, korkean hinnan - kysynnän ja tarjonnan laki toimi jo tällöin. Kun linnoitus oli valmis, olut ja paloviina meni kaupaksi kestkieveissa, krouveissa ja salakapakoissa. Backaksesta johtaa koivukuja Rosendahlin kartanoon - Tammistoon. Suoraan etelässä, Vantaanjoen ja Krakanojan yhtymäkohdassa, joen Helsingin puoleisella rannalla, näkyy Haltialan tila. Naapuritila Niskala on etelälounaassa. Kauempana horisontissa näkyy Pasilan tornin vilkkuva valo.

Koivukuja alley

Vantaanjoki river valley is famous for its many rare plants. At least some of the plants are thought to originally have been cultivated at the manors. Manors' plants were distributed to farms and crofter's cottages and after a while fruit trees, herb gardens and berry bushes grew in every yard. The construction work of sea fortress Suomenlinna doubled Helsinki's population. Because Helsinki did not have the resources to feed the construction workers, goods produced by Helsingeparish were in demand. Food, beer, alcohol, firewood and cattle feed were transported to Suomenlinna and parish people charged a good price for it - the law of supply and demand held true already then. When the fortress was completed, beer and alcohol was sold in inns, taverns and illegal pubs.

There is a birch tree alley from Backas to Rosendahl manor - now called Tammisto. Directly in the south where River Vantaanjoki and Krakanoja stream come together, there is Haltiala manor on Helsinki's side of the river. Neighbour manor Niskala lies in the southwest. Further away in the distance one can see the flashing light of Pasila radio tower.

6. Kartanonkoski

Entisen Tammiston tilan alueella, eteläkaakon suunnassa olevalla mäellä, sijaitsee 7 hehtaarin luonnonsuojelualue. Alueen tammimetsikkö on jäännös Helsingin alueella yleisesti kasvaneista tammilehdoista. Tammimetsikkö on mäen eteläpuolella ja pohjoispuolella on karua kanervaista havumetsää. 1700-luvulla Helsingin seudun tammimetsiköt hakattiin mm. Suomenlinnan (Viaporin) ja laivojen rakennustarpeiksi. Kasviston lisäksi alueella on moninainen lintu- ja hyönteiskanta. Alueen välittömään läheisyyteen rakennetaan uutta puutarhakaupunginosaa, Kartanonkoskea. Rakentaminen on aloitettu keväällä 2000 ja ensimmäiset asukkaat muuttavat uusiin koteihinsa syksyllä 2001.

Kartanonkoski region

On the lands of former Tammisto manor, on a southeastern hill, lies a 7-hectare nature preservation area. Its oak forest is what remains of the numerous oak forests in Helsinki region. The oak forest lies south of the hill; on the hill's north side, there is dry evergreen forest with heather growth. In the 18th century, oak forests were cut down because lumber was needed in the construction of ships and the sea fortress Suomenlinna. In addition to various plants, the area is famous for its birds and insects. Near the region, a new garden suburb of Kartanonkoski is being built. Construction started in the spring of 2000 and the first inhabitants will move into their new homes in the fall of 2001.

7. Pitäjän kirkko

Pyhän Laurin kirkko mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1401, jolloin kolme seurakuntalaista luovutti "kirkolle ja Jumalalle heidän sielujensa vuoksi yhden veromarkan suuruisen" maa-alan, joka sisälsi rakennuksia, metsiä, peltoja ja niittyjä. Pyhä Lauri eli Laurentius oli roomalainen köyhien ja sairaiden tukija, joka teloitettiin halsterilla käristämällä vuonna 258. Kirkon katto ja kellotapuli näkyvät suoraan idässä puiden lomassa. Jo 1300-luvulla samalla paikalla oli ollut kirkko. 1450-luvulla samalle paikalle nousi komea kivi-kirkko. Pyhän Laurin kirkko säilyi sotien melskeistä huolimatta, mutta vuonna 1893 kirkon puuosat paloivat tulipalossa, jonka tuhot kuitenkin korjattiin myöhemmin. Nykyisin kirkko on kaunis pyhäkkö niin ulkoa kuin sisältäkin. Kirkkoa ympäröi vanha hautausmaa, jossa on useiden sukujen hautoja ja hautakappeleita, myös Cronstedtin suvun kappeli. C.O. Cronstedt, Ruotsin armeijan vara-amiraalina, luovutti Suomenlinnan ilman taistelua venäläisille keväällä 1808.

Helsingeparish church

The church of St. Lawrence was mentioned the first time in books in 1401 when three churchgoers donated "for their souls to the church and God" a land area worth one tax mark. The donation included buildings, forests, fields and meadows. St. Lawrence was a roman benefactor of the poor and the sick, he was burnt to death in 258 AD. One can see the roof and the bell tower of the church in the east behind the trees. Already in the 14th century there had been an old church; the new handsome greystone church was built in 1450s. The church of St. Lawrence endured wars, but in 1893 the wooden parts of the church were destroyed in a fire - damages were repaired later. Today the church is a beautiful sanctuary both from the outside and from the inside. There is an old cemetery surrounding the church. It has many graves and burial chapels of different families, for